

HERBÁŘ ROSTLIN 06. 02. 2012

Chrpa modrá /Centaurea cyanus/

Jednoletá, výjimečně dvouletá bylina, dorůstající výšky 10 - 50 cm. Kořen má vřetenovitý tvar, hranaté lodyhy jsou přímé a větvené. Mladé listy jsou...

Chřpa modrá - popis

Jednoletá, výjimečně dvouletá bylina, dorůstající výšky 10 - 50 cm. Kořen má vřetenovitý tvar, hranaté lodyhy jsou přímé a větvené. Mladé listy jsou lehce vlnaté, později olysalé. Přízemní řapíkaté listy mají v obrysu kopinatý tvar, nejsou dělené nebo jsou lyrovitě peřenosečné. Lodyžní listy jsou přisedlé a také kopinaté. Horní listy jsou celokrajné, většinou nedělené, mají čárkovitě kopinatý tvar.

Úbory vyrůstají jednotlivě na vrcholech větví. Zákrov je dlouhý 12 - 14 mm a široký asi 8 mm, jeho tvar je vejčitě válcovitý, zákrovní listeny jsou podlouhlé. Prostřední listeny jsou opatřeny úzkým lemem tvořeným přívěsky, které se k bázi sbíhají. Listeny jsou světlé nebo hnědé, brvitě zubaté, se čtyřmi až sedmi trásněmi po každé straně.

Všechny květy jsou pouze trubkovité. Prostřední fialové květy jsou oboupohlavní. Okrajové květy mají výraznou modrou barvu (výjimečně jsou i bílé, růžové nebo fialové). Koruna srůstá z pěti plátků. V květech je pět srostlých tyčinek a spodní semeník srůstá ze dvou plodolistů. Plody jsou pýřité nažky o velikosti 3 mm, které jsou opatřené chmýrem ve dvou řadách. Vnější řada chmýru je stejně dlouhá jako nažka a má žlutavou barvu.

Chřpa modrá - léčivé účinky

Modrou barvu podmiňuje glykosidicky vázaný cyanin. Dalšími glykosidy v drogách jsou centaurin a cichoriin. Mezi doprovodné látky patří sliz, cukry a organické kyseliny. Dříve uváděné alkaloidy nebyly nověji potvrzeny. Polyiny a polyeny (centaur X a centaur Y), izolované z natě, jsou obsaženy také v listenech zákrovů, tedy i v droze z celých úborů. Rovněž pravděpodobná je i přítomnost lignanového glykosidu arktiinu. V lidovém léčitelství se chřpa modrá považovala za prostředek močopudný i "krev čistící". Používala se v nálevu, který se také doporučoval k výplachům očí při zánětech spojivek.

Použitelné části chrpy modré: květ

Období květu: červen až září

Chřpa modrá - použití v kuchyni a pěstování

Uplatnění našly hvězdicovité v mnoha oblastech lidské činnosti. Používají se jako léčivky, potraviny, píce, okrasné květiny. Jsou významnou skupinou medonosných rostlin. **Chřpa modrá** je zákonem chráněná léčivá bylina, jejíž sušené květy mají velký význam při léčbě zánětlivých a hnisajících očních chorob. Chřpa modrá má také močopudný a žlučopudný účinek. U nás roste **chřpa modrá** na polích mezi obilím nebo na úhorech, proto je považována za plevelný druh. Upřednostňuje výživné a kypře půdy.

Tip: Čaj z chrpy modré

1 čajovou lžící sušených květů chrpy modré zalijeme 200 ml vroucí vody. Necháme vylouhovat a poté pijeme 1x až 2x denně. Takto připravený nálev se dá také použít k výplachu unavených očí.